



**Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
CHAIR AND DEPARTMENT OF FAMILY MEDICINE
MEDICAL UNIVERSITY OF LUBLIN
Kierownik Dr hab. n. med. Ewa Rudnicka-Drożak**

ul. Langiewicza 6A, 20-032 Lublin
tel./fax: (+ 48) 815247856
e-mail: med.rodz@umlub.pl

Lublin 2022-07-15

Recenzja Rozprawy Doktorskiej

mgr Kamili Kmieć

Zachowania zdrowotne nauczycieli w kontekście uwarunkowań socjodemograficznych.

Promotor: prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Katarzyna Sygit

Promotor pomocniczy: dr n. med. Barbara Kollątaj

Przedstawiona do oceny praca doktorska zawarta jest na 203 stronach. Posiada układ typowy dla tego rodzaju prac: Wykaz skrótów, Wstęp, Rozdział I Wprowadzenie, Rozdział II: Założenia, cele i hipotezy badawcze, Rozdział III Materiał i metodyka badań, Rozdział IV Wyniki badań, Rozdział V Dyskusja, Rozdział VI Wnioski, Rozdział VII Piśmiennictwo, Rozdział VIII Streszczenie, Rozdział IX Summary, Rozdział X Aneks zawierający: spis tabel, rycin, rysunków, narzędzia badawcze, oraz Zgodę Komisji Bioetycznej.

Uwagi ogólne

W literaturze naukowej istnieje wiele definicji zachowań zdrowotnych, jedna z nich mówi, że są to działania polegające na praktycznym stosowaniu posiadanej wiedzy na temat zdrowia i choroby. Podobna sytuacja dotyczy pojęcia :“zdrowie“. Współcześnie traktowane jest ono jako wartość, dzięki której jednostka lub grupa społeczna może realizować swoje aspiracje i potrzebę satysfakcji oraz zmieniać środowisko i radzić sobie z nim. Zdrowie to także zasób dla społeczeństwa gwarantujący rozwój społeczno – ekonomiczny, i wreszcie zdrowie jest środkiem do codziennego życia gwarantującym lepszą jego jakość.

Poruszone wyżej kwestie zostały trafnie odnotowane i wykorzystane w części teoretycznej rozprawy Wstępie i I Rozdziale. Doktorantka porusza tu niezwykle ważne kwestie: przedstawia definicje oraz modele zdrowia, a także definiuje i klasyfikuje zachowania zdrowotne . W tej sekcji znajdziemy także definicję wartości i wartościowania zdrowia. Na szczególną uwagę zasługuje posrozdział 2: Wybrane zagrożenia zdrowia nauczyciela, gdzie Doktorantka opisuje zarówno skutki niezdrowego stylu życia jak i konsekwencje stresu i wypalenia zawodowego.

W moim przekonaniu ta część rozprawy doktorskiej może stanowić oddzielną publikację.

Zasadniczym celem pracy doktorskiej była ocena zachowań zdrowotnych nauczycieli szkół podstawowych w kontekście uwarunkowań socjodemograficznych.

W celu realizacji celu głównego pracy Doktorantka formułuje problemy badawcze:

1. Jakie czynniki socjodemograficzne determinują zachowania zdrowotne nauczycieli?
2. Jakie nawyki zdrowotne posiadają w zakresie zasad żywieniowych, aktywności fizycznej, stosowania substancji psychoaktywnych?
3. Które ze zmiennych uzyskanych ze skali IZZ (Inwentarz Zachowań Zdrowotnych): nawyki żywieniowe , zachowania profilaktyczne, pozytywne nastawienie psychiczne, praktyki zdrowotne mają najsilniejszy wpływ na stan zdrowia nauczycieli ?
4. Który z wymiarów rozumienia zdrowia (skala LZK – Lista Kryteriów Zdrowia) wpływa na zachowania zdrowotne nauczycieli?
5. Czy zadowolenie z życia (skala SWLS) wpływa na zachowania zdrowotne nauczycieli?

Ponadto Doktorantka formułuje adekwatnie do postawionych problemów hipotezę główną i 4 hipotezy szczegółowe.

Hipoteza główna:

Zachowania zdrowotne nauczycieli są zależne od czynników socjodemograficznych.

Hipotezy szczegółowe:

1. Zmienne opisowe: płeć, wiek, masa ciała, staż pracy, sytuacja materialna determinują zachowania zdrowotne nauczycieli.
2. Zachowania zdrowotne badanych m.in. niska aktywność fizyczna, nieprawidłowe odżywianie, stosowanie substancji psychoaktywnych wpływają na stan zdrowia nauczycieli.
3. Wśród zmiennych skali IZZ (Inwentarz Zachowań Zdrowotnych najsilniejszą korelację ze stanem zdrowia mogą mieć praktyki zdrowotne.
4. Wymiary rozumienia zdrowia według LKZ (Lista Kryteriów Zdrowia) oraz zadowolenie z życia, według SWLS (Skala Satysfakcji z Życia) mogą wpływać na zachowania zdrowotne nauczycieli.

Sekcja: Materiał i metodyka zawiera szczegółowy opis narzędzi badawczych:

- Kwestionariusz ankiety własnego autorstwa
- Inwentarz Zachowań Zdrowotnych
- Listę Kryteriów Zdrowia
- Skalę Satysfakcji z Życia.

W dysertacji znajdujemy także informację na temat organizacji i przebiegu badań, a także wykaz 22 szkół podstawowych objętych badaniami. W tej sekcji znajdujemy także informację o wymaganiach etycznych i zastosowanych analizach statystycznych.

Badania zostały przeprowadzone w okresie od września 2021 roku do grudnia 2021 (w czasie pandemii SARS-CoV2) wśród 500 nauczycieli losowo wybranych szkół podstawowych gmin powiatu kaliskiego.

Wyniki badań przeprowadzonych przez Doktorantkę są przedstawione na 99 stronach w rozdziale IV. Ta część pracy zawiera ogromny materiał faktograficzny i analizy statystyczne w większości w formie skondensowanej, tabelarycznej.

Dyskusja przynosi krytyczne omówienie uzyskanych wyników , oraz ich zestawienie z wynikami uzyskanymi przez innych badaczy.

Doktorantka na podstawie zebranego materiału formułuje następujące wnioski i implikacje praktyczne:

1. Stwierdzono, iż istotnymi czynnikami warunkującymi zachowania zdrowotne badanych nauczycieli były: wiek, płeć, miejsce zamieszkania, wykształcenie, stan cywilny, staż pracy, warunki socjo-ekonomiczne.
2. W badanej grupie przeważały nieprawidłowe zachowania zdrowotne dotyczące m.in. niskiej aktywności fizycznej, stosowania używek: tytoniu i alkoholu, braku systematycznie podejmowanej aktywności fizycznej oraz preferowania wypoczynku sedentarnego.
 - 2.1. Pandemia spowodowała niewielkie zmiany w zachowaniach zdrowotnych: przewaga zachowań antyzdrowotnych.
3. Badanie satysfakcji z życia badanych według Skali Satysfakcji z Życia (SWLS) wykazało nieznaczną przewagę badanych nauczycieli o przeciętnym i wysokim poziomie satysfakcji z życia w stosunku do osób o niskim poziomie.
4. Wyniki badań z zastosowaniem Inwentarza Zachowań Zdrowotnych (IZZ) wskazały na nieznaczną przewagę osób badanych o niskim i przeciętnym poziomie zachowań zdrowotnych w stosunku do osób o wysokim poziomie.
 - 4.1 Inwentarz Zachowań Zdrowotnych (IZZ) pozwolił również na wyodrębnienie poszczególnych kategorii zachowa: nawyki żywieniowe, zachowania profilaktyczne, pozytywne nastawienie psychiczne, praktyki zdrowotne, oraz wskazał iż „zachowania profilaktyczne“ badanych miały najsilniejszy wpływ na zachowania i stan ich zdrowia.
5. Do najważniejszych kryteriów zdrowia należą według badanych nauczycieli (wg kwestionariusza LKZ) „nie odczuwać żadnych dolegliwości fizycznych; mieć sprawne wszystkie części ciała: dożyć późnej starości, czuć się szczęśliwym przez większość czasu.“
6. Potwierdzono hipotezę główną i hipotezy szczegółowe, iż czynniki socjodemograficzne determinują zachowania zdrowotne nauczycieli.

Praktyczne implikacje:

1. Na podstawie wykonanych badań i trzymanyh wyników wskazanym byłoby kontynuowanie dalszych badań nad zachowaniami zdrowotnymi w celu lepszego poznania czynników mających istotny wpływ na stan zdrowia nauczycieli.
2. W związku z istniejącymi różnicami w zachowaniach zdrowotnych nauczycieli zależnymi od wieku, płci, wykształcenia, stanu cywilnego, miejsca zamieszkania jak i warunków socjo-ekonomicznych należy podjąć działania ukierunkowane na edukację zdrowotną, którą należy objąć nauczycieli. Założeniem winno być zniwelowanie problemów związanych z występowaniem zachowań antyzdrowotnych, istniejących nierówności w zdrowiu a tym samym przekazanie przez nauczycieli swoim wychowankom wiedzy, umiejętności mających na celu wychowanie zdrowego pokolenia.

Bogata, składająca się z 292 publikacji bibliografia obejmuje trafnie dobrane, aktualne publikacje naukowe.

Gratuluję Doktorantce i Promotor Prof. Katarzynie Sygit niezwykle wartościowej pracy, która wnosi szereg informacji na temat zachowań zdrowotnych tej bardzo ważnej grupy zawodowej podczas pandemii. Mam nadzieję, że ten temat będzie kontynuowany.

Podsumowanie

Podsumowując, pragnę podkreślić, że Autorka jest doskonale zorientowana w zagadnieniach, które podjęła w swoich badaniach, sprawnie posługuje się instrumentarium naukowym, wyciąga uzasadnione obserwowanymi wynikami wnioski, a przygotowana dysertacja, a w szczególności jej wyniki mogą znaleźć zastosowanie praktyczne.

W mojej opinii, recenzowana praca w pełni spełnia zatem warunki określone w *art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca r. o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 z późn. zm.)* co upoważnia mnie do wystąpienia do Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego z wnioskiem o dopuszczenie mgr Kamilę Kmiec do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dodatkowo wnioskuję o wyróżnienie pracy.